

โลกทัศน์ของนักเขียนในเรื่องสั้นที่สะท้อนปัญหาไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้

เรื่องสั้นที่นักเขียนนำมาสะท้อนให้เห็นปัญหาต่าง ๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาที่ถุกนักเขียนนำมามองผ่านโลกทัศน์ของตนด้วยแง่มุมที่แตกต่างออกไป แนวคิด ทัศนคติ และชีวิตทัศน์ของนักเขียนที่ปรากฏอยู่ในเรื่องสั้นจึงมีความหลากหลาย เนื่องจากนักเขียนแต่ละคนมีวิธีการมองและสะท้อนปัญหาที่ไม่เหมือนกัน โลกทัศน์จึงมีส่วนทำให้นักเขียนมองเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามแบบฉบับเฉพาะตัว ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้ โลกทัศน์จึงมีความสำคัญต่อการมองและสะท้อนปัญหาของนักเขียนแต่ละคน ดังจะกล่าวถึงตามลำดับต่อไป

1. ปัญหาทางด้านการศึกษา

นักเขียนมองปัญหาทางด้านการศึกษาของไทยมุสลิมที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่ามีสาเหตุมาจากการจัดการศึกษาของรัฐที่ทำให้เกิดช่องว่าง ได้แก่ ความไม่เสมอภาคทางการศึกษา และการจัดการศึกษาไม่ค่อยสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นไทยมุสลิม นอกจากนี้ขบวนการโจรก่อการร้ายก็มีส่วนทำให้เกิดปัญหาที่มีผลกระทบต่อการศึกษาอีกด้วย

ปัญหาทางด้านการศึกษาที่เกิดจากความไม่เสมอภาคนั้น นักเขียนมองว่า เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจาก 2 สาเหตุ คือ ความยากจนและรัฐจัดการศึกษาในชนบทไม่ทั่วถึง นักเขียนสะท้อนให้เห็นปัญหาที่เนื่องมาจากไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาฐานะทางครอบครัวยากจน ความยากจนจึงเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษา นั่นก็คือผู้ปกครองไม่สามารถส่งบุตรหลานให้ศึกษาเล่าเรียนในระดับสูงขึ้นไปได้

พนม นันทพฤกษ์ เป็นนักเขียนอีกผู้หนึ่งที่มองปัญหาการศึกษาว่า เป็นปัญหาที่เกิดจากเด็กประสบกับปัญหาทางครอบครัวเมื่อพ่อแม่มีฐานะยากจนจึงไม่มีรายได้พอที่จะส่งเสียให้บุตรหลานของตนเรียนต่อในระดับสูงขึ้น เรื่องสั้นที่พนม นันทพฤกษ์ นำมาสะท้อนให้เห็นแง่มุมของปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น ได้แก่ บาระเค็ง, มรสุม, เช้าวันหนึ่ง, ลูกพะลิบสามตัว, มีใครจะรู้ได้ และ คนไกล

พนม นันทพฤกษ์ ได้ชี้ให้เห็นว่าความไม่เสมอภาคทางการศึกษาเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแก่เด็กไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากรัฐไม่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง จึงเป็นเหตุให้เด็กไทยมุสลิมสูญเสียโอกาสในการศึกษา โรงเรียนตามหมู่บ้านในชนบทไม่สามารถจัดการศึกษาในระดับสูงกว่าการศึกษาในเกณฑ์บังคับ ถ้าจะเรียนในระดับสูงกว่าระดับประถมศึกษา จะต้องไปเรียนในเมือง อย่างเช่น รอฮีม แม้จะเป็นเด็กเรียนดีแต่ก็พลาดโอกาส เนื่องจากพ่อยุติไม่ได้ไม่เพียงพอที่จะนำไปเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการให้รอฮีมเข้าไปเรียนในเมือง

นอกจากนี้ พนม นันทพฤกษ์ มองปัญหาผ่านโลกทัศน์ของคนต่อปัญหาที่เกิดขึ้นว่า ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากพ่อแม่ของเด็กไม่เห็นคุณค่า และไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ประกอบกับการมีฐานะยากจนทำให้ต้องดิ้นรนทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว เด็กจึงกลายเป็นแรงงานของครอบครัวเพื่อช่วยพ่อแม่ทำมาหากิน และในทางตรงกันข้าม เด็กที่อยู่ในครอบครัวมีฐานะดี พ่อแม่ก็จะส่งเสียให้เรียนต่อสูงขึ้น แม้ว่าโรงเรียนจะอยู่ไกลถึงในเมืองก็ตาม ฐานะรายได้จึงเป็นตัวกำหนดให้เกิดความไม่เสมอภาคทางการศึกษาอย่างเห็นได้ชัด ดังจะเห็นได้จากความแตกต่างทางฐานะของครอบครัวระหว่างรอฮีมกับกิมเต็ง พนม นันทพฤกษ์ ชี้ให้เห็นว่านี่คืออีกสาเหตุหนึ่งของปัญหาที่มีให้พบเห็นอยู่เป็นประจำในจังหวัดชายแดนภาคใต้

บัลจิต สำตาลี และ ทักซิณ สลาตัน ก็มองปัญหาไม่ได้แตกต่างไปจาก พนม นันทพฤกษ์ โดยเห็นว่า ฐานะทางครอบครัวที่ยากจนเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาเล่าเรียนของเด็ก บัลจิต สำตาลี มองว่าปัญหาส่วนหนึ่งมาจากความยากจน และการที่เด็กต้องออกจากโรงเรียนไปช่วยพ่อแม่ทำงาน หรือไม่ก็ช่วยเลี้ยงน้องซึ่งล้วนแต่เป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่สามารถเรียนต่อในระดับสูงได้ ส่วนทักซิณ สลาตัน มองว่านอกจากความยากจนแล้ว การเรียนในระดับสูงเมื่อจบออกมาแล้วไม่มีงานก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการไม่ยอมเรียน ปัญหาดังกล่าวเห็นได้จากเรื่องทางเลือกของอาชีวะ การที่อาชีวะไม่เรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย ทั้งที่เป็นเด็กเรียนดี เนื่องจากฐานะรายได้ของครอบครัวอยู่ในระดับต่ำเกรงกลัวว่าจะไม่มีค่าใช้จ่ายในการเล่าเรียน นักเขียนได้ชี้ให้เห็นโลกทัศน์ของคนในการมองปัญหาอย่างตรงไปตรงมาผ่านคำพูดของเพื่อน ๆ อาชีวะว่า

"ถึงเรียนจบมหาวิทยาลัยใช้ว่ามีงานทำดังที่คิด รุ่นที่เออหลายคน
เรียนจบแล้วยังไม่มีงานทำ"

(ทางเลือกของอาชีพะ, หน้า 88)

ทักษิณ สลาตัน ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การมีงานทำไม่ได้ขึ้นอยู่กับ
การศึกษาเพียงอย่างเดียวแต่ขึ้นอยู่กับโอกาสและจังหวะอีกด้วย การที่นักเขียนกำหนดให้ตัว
ละครเลือกการทำงานแทนการรับทุนการศึกษาของรัฐ ก็เพื่อที่จะเน้นให้เห็นว่า การเรียนจบ
ในระดับสูงนั้นไม่ได้เป็นหลักประกันว่า เมื่อเรียนจบออกมาแล้วจะมีงานทำเสมอไป งานที่มี
รายได้พอเลี้ยงชีพให้อยู่รอดและเป็นงานที่สุจริตต่างหากที่มีความจำเป็นต่อชีวิตความเป็นอยู่
และมากกว่าการศึกษาเล่าเรียน เหตุผลเหล่านี้ล้วนแต่มีสาเหตุมาจากความยากจนและเป็น
เหตุทำให้สูญเสียโอกาสทางการศึกษา

ส่วนอีกปัญหาหนึ่ง นักเขียนให้ความเห็นว่า การศึกษาในจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ที่รัฐจัดให้เน้นเป็นการจัดการศึกษาที่ไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน นักเขียน
เหล่านี้ได้แก่ กุปีเยาะ ปูเต๊ะ, บัดจิต สุกกิจบัญชา, ณรงค์ฤทธิ์ สักการณรงค์, กัญญา
เวชโช, อัมพรวรรณ ธารเงิน, มานพ แก้วสนิท, สายธารสิโป และ สุวิทย์ มาประสงค์

นักเขียนเหล่านี้มองว่า รัฐจัดการศึกษาไม่ตอบสนองความต้องการของไทย
มุสลิม กุปีเยาะ ปูเต๊ะ ให้ความเห็นไว้อย่างตรงไปตรงมาในเรื่อง วัยวาระผ่านเลย ว่า
การที่ผู้ปกครองไม่นิยมให้บุตรหลานของตนเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐในระดับสูงขึ้นไปหลัง
จากเรียนจบการศึกษาภาคบังคับแล้วนั้น แต่กลับส่งบุตรหลานของตนเข้าเรียนในปอเนาะเพราะ
เห็นว่า การเข้าเรียนในปอเนาะมีโอกาสได้เรียนรู้ศาสนาเพื่อจะได้นำไปประพฤติปฏิบัติตน
ได้ถูกต้อง และอีกประการหนึ่งผู้ที่มีความรู้และมีความแตกฉานทางศาสนาจะได้รับคามนิยม
และความเคารพนับถือจากประชาชนเป็นอย่างมาก เห็นได้ชัดจากการที่ผู้มีความรู้อย่างแตก
ฉานทางศาสนา ได้รับการยอมรับจากประชาชนและมีบทบาทเป็นผู้นำทางศาสนา เช่น การ
เป็นโต๊ะอิหม่ามประจำมัสยิดในหมู่บ้าน จะเห็นได้ว่าโต๊ะอิหม่ามเป็นผู้ที่มีบทบาทเป็นผู้นำทั้งทาง
ศาสนาและชุมชนโดยเฉพาะชุมชนมุสลิม กุปีเยาะ ปูเต๊ะ ย้ำในความคิดเห็นของตนว่าลักษณะ
เหล่านี้ล้วนแต่เป็นแรงจูงใจให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานของตนเข้าเรียนในปอเนาะมากขึ้น

นอกจากนี้ กุปีเยาะ ปูเต๊ะ ยังได้มองว่าบอเนาะเป็นสถาบันการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของไทยมุสลิมได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากทัศนคติพ่อแม่ของคืนที่มีต่อการเรียนในบอเนาะว่า

"เราต้องให้ลูกคืนเรียนบอเนาะที่ปัตตานี เขาต้องได้กลับมาเป็นอิหม่ามมัศยิดบ้านเรา"

(วัยวารฤผ่านเลย, หน้า 22)

นักเขียนให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า การที่พ่อแม่ของคืนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนในบอเนาะ เพราะไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ความเคารพและนิยมนับถือผู้ที่มีความรู้ทางศาสนา นอกจากนี้สังคมไทยมุสลิมยังมีค่านิยมและให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้นำศาสนาในฐานะผู้นำของชุมชนอีกด้วย การเรียนทางด้านศาสนาจึงตอบสนองความต้องการได้ดีกว่าเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐ และอีกประการหนึ่ง กุปีเยาะ ปูเต๊ะ มองว่า การที่สังคมวุ่นวายในปัจจุบันเนื่องจากผู้คนไม่มีความเคร่งครัดในศาสนา ขาดแคลนผู้รู้ศาสนาเพราะคนมุ่งเรียนทางโลกมากกว่าทางด้านศาสนา เมื่อสังคมขาดแคลนผู้รู้ศาสนา โลกจึงเดือดร้อนและวุ่นวาย การเรียนทางด้านศาสนาจึงเป็นการเรียนเพื่อเผยแพร่จริยธรรมและหลักคำสอนของศาสนาเพื่อให้เกิดความสงบร่มเย็น กุปีเยาะ ปูเต๊ะ แสดงความคิดเห็นผ่านคำพูดของคืนว่า

"บ้านเมืองทุกวันนี้ ขาดแคลนผู้รู้ทางศาสนาที่แท้จริง โลกเราจึงเดือดร้อนและวุ่นวายอยู่อย่างนี้ คนหัวดีต่างมุ่งไปเรียนทางโลกเสียหมด จบมาแล้วเป็นใหญ่เป็นโต ก็ไม่เห็นว่าจะทำอะไรให้บ้านเมืองสงบร่มเย็นได้ บางคนกลับเป็นผู้ก่อความวุ่นวายเสียเองด้วยซ้ำ ถ้าเรียนรู้ทางด้านศาสนาละ เราจะได้ช่วยกันเผยแพร่หลักจริยธรรม"

(วัยวารฤผ่านเลย, หน้า 22)

นักเขียนย้ำอีกว่ารัฐจัดการศึกษาไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชนจนเป็นเหตุให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานของตนเข้าเรียนในปอเนาะ ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์ ได้มองว่าสมัยก่อนปอเนาะมีเฉพาะวิชาศาสนาอิสลามเท่านั้น แต่ในปัจจุบันปอเนาะได้พัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพทั้งวิชาศาสนาและวิชาสามัญ การเรียนในปอเนาะจึงได้ประโยชน์ทั้งทางด้านศาสนาและได้ความรู้ทางด้านวิชาสามัญเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ ในเรื่องเดียวกันนี้ บัณฑิต ศุภกิจบัญชา มองว่า การที่รัฐเข้าไปมีส่วนรับผิดชอบในการจัดการศึกษาด้านวิชาสามัญในปอเนาะ ไทยมุสลิมมีความเห็นว่ารัฐเข้าไปแทรกแซงการจัดการศึกษาด้านศาสนา จึงเกิดความไม่พอใจ คงจะเห็นได้จาก บัณฑิต ศุภกิจบัญชา แสดงทัศนะผ่านการบรรยายเรื่องในเหตุเกิดวันตรุษ ว่า

ปอเนาะถูกไทยศาสตร์แทรกซึม เป็นโรงเรียนสอนวิชาถึงบ้ายสามโมงครึ่ง ต่อจากนั้นจึงสอนวิชาศาสนา ภาษาอาหรับ

(เหตุเกิดวันตรุษ, หน้า 23)

การเรียนการสอนในปอเนาะในความคิดเห็นของ บัณฑิต ศุภกิจบัญชา เป็นการเน้นให้เห็นทัศนคติของไทยมุสลิมที่มีต่อการเข้าไปรับผิดชอบการจัดการศึกษาด้านวิชาสามัญของรัฐ ไทยมุสลิมมีความเห็นว่ารัฐพยายามเข้าไปแทรกแซง จนทำให้ปอเนาะสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์ของตน เมื่อรัฐประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะในภาคการศึกษา 2 พ.ศ.2504 ทำให้ไทยมุสลิมเห็นว่า รัฐเข้าไปควบคุมดูแลการจัดการศึกษาในปอเนาะให้เป็นไปตามนโยบายที่รัฐต้องการ การกระทำดังกล่าวเป็นการขัดต่อหลักการของการจัดการศึกษาในปอเนาะที่มีมาแต่ดั้งเดิม

ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์ ให้ความเห็นว่า การที่รัฐเข้าไปมีส่วนรับผิดชอบในการจัดการศึกษาด้านวิชาสามัญในปอเนาะ ถึงแม้ว่าจะมีเจตนาดีแต่เป็นการจัดการศึกษาดังกล่าวนั้นยังไม่บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางเอาไว้ ดังนั้นการเรียนการสอนทางด้านวิชาสามัญจึงมีเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับต่ำเนื่องจากความไม่พร้อมในหลายด้าน แม้รัฐจะพยายามเร่งรัดปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพดีขึ้นก็ตาม ในความคิดเห็นของ ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์ ในเรื่องจุดเย็นในจุดเดือด และการรอคอยที่เงียบเหงาก็ได้ชี้ให้เห็นทัศนะใน

การมองปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมา โดยเฉพาะในเรื่อง การรอคอยที่เงียบเหงา องค์กรธุรกิจ คักตารณรงค์ มองว่า การเรียนการสอนทางด้านวิชาสามัญในบอเนาะยังอยู่ในสภาพที่ไร้ทิศทาง รัฐจะต้องเร่งรัดเพื่อปรับปรุงให้มีคุณภาพดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ส่วนสุวิทย์ มาประสงค์ มองว่านโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับการศึกษาสำหรับไทยมุสลิมนั้น รัฐได้จัดการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการเป็นอย่างดี แต่เป็นการกระทำที่มุ่งให้ได้รับผลประโยชน์เฉพาะไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้น ส่วนไทยมุสลิมที่อยู่ นอกเหนือพื้นที่กลับไม่ได้รับสิทธิและผลประโยชน์แต่อย่างใด นโยบายดังกล่าวจึงทำให้ไทยมุสลิมที่อยู่นอกพื้นที่เกิดความรู้สึกว่า พวกตนถูกทอดทิ้งและไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากรัฐ

สำหรับ ภิญโญ เวชโช, อัมพรวรรณ ธารเงิน, มานพ แก้วสนิท และ สายธารสิไป ได้มองปัญหาไม่แตกต่างกันมากนัก สรุปได้ว่า ปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากผู้ปกครองไม่เห็นคุณค่า และไม่ให้ความสำคัญในการศึกษา โดยเฉพาะเด็กผู้หญิงบางคนจะออกจากโรงเรียนไปแต่งงาน หรือไม่ก็ออกจากโรงเรียนไปช่วยพ่อแม่ทำงานเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว นักเรียนบางคนอพยพตามผู้ปกครองเข้าไปอยู่ในประเทศมาเลเซียด้วยความเชื่อที่ว่า การเรียนในโรงเรียนของประเทศมาเลเซียเมื่อเรียนจบแล้วสามารถหางานทำได้ง่ายกว่าการเรียนในโรงเรียนของประเทศไทย หรือถ้ามีโอกาสเปลี่ยนสัญชาติเป็นคนมาเลเซียได้ก็จะสามารถหางานมีรายได้ดีกว่าการทำงานในประเทศไทย ภิญโญ เวชโช ได้แสดงทัศนะในการมองปัญหาเรื่องนี้ไว้ในเรื่องผีเสื้อในสายฝน

ส่วนนักเขียนอีกกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ ทวีวัฒน์ โกไทยกานนท์, ชาตรี สำราญ, สุชาติ สำราญ, ชำนาญ อ่ำไพ, สมโชค สำราญ, กัมปนาท จินตวิโรจน์, ประพนธ์ เรืองณรงค์ และ มกุฏ อรดี มองว่าปัญหาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนหนึ่งเกิดจากขบวนการโจรก่อการร้ายคุกคามความปลอดภัยของครู นักเขียนเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นภาพและปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นอย่างดี ครูมีความรู้สึกที่ไม่มีความปลอดภัยในการทำงาน การคุกคามจะทำในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การข่มขู่รีดไถ ส่งจดหมายเรียกค่าคุ้มครอง จับตัวไปเป็นประกัน และฆ่า นอกจากนี้ยังมีการเผาโรงเรียนอีกด้วย การกระทำในลักษณะนี้ล้วนแต่

กระทบต่อการเรียนการสอนด้วยกันทั้งนั้น เพราะเมื่อครูเกิดความรู้สึกว่าคนไม่ได้รับความปลอดภัยก็จะเกิดการเสียขวัญกำลังใจในการทำงาน

สมโชค สำราญ มองว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการคุกคามของขบวนการโจรก่อการร้ายส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่จริงจังในการแก้ปัญหของรัฐ สมโชค สำราญได้สะท้อนปัญหาผ่านเรื่อง หมายเหตุจากบ้านป่า ออกมาในรูปของการบันทึกเรื่องราวที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะชี้ให้เห็นว่าทางราชการขาดความจริงจังในการแก้ปัญห การจะแก้ปัญหให้ได้รับผลดีทุกฝ่ายจะต้องให้ความร่วมมือกัน นักเขียนมองว่าการที่กลุ่มขบวนการโจรก่อการร้ายปฏิบัติและทำต่อครูในลักษณะข่มขู่และทำร้ายจนถึงชีวิต เนื่องจากมีบางกลุ่มเกิดความคิดว่าครูเป็นตัวการทำลายภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมของพวกเขา ส่วนกลุ่มแนวร่วมมุ่งในการรีดไถ เรียกค่าคุ้มครองเพราะเห็นว่าครูเป็นบุคคลที่มีฐานะและรายได้ดี การที่ครูอยู่ในชนบทห่างไกลจึงเป็นการง่ายที่ขบวนการโจรก่อการร้ายจะเลือกเจาะจงลงมือกระทำต่อครู

กัมปนาท จินตวิโรจน์ ให้ความเห็นว่า การที่ขบวนการโจรก่อการร้ายคุกคามความปลอดภัยของครูแต่ไม่ได้รับการแก้ปัญหให้ดีขึ้นเท่าที่ควร ประชาชนส่วนใหญ่จึงวางเฉยไม่สนใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะพวกเขาเห็นว่า ในสถานการณ์ที่ไม่น่าไว้วางใจ เช่นนี้ การนิ่งเฉยเป็นความปลอดภัยที่ดีที่สุด ดังจะเห็นได้จาก ปลัดอำเภอแนะนำให้ครูยึดถือคำขวัญอดนิยมที่ว่า

"นิ่งไว้ปลอดภัย พุดไปอันตราย"

(ผมฤกษ์มณีมือชก, หน้า 124)

ส่วน มกุฏ อรดี ได้ให้ทัศนะว่า การเป็นครูในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น นอกจากจะประสบกับความยากลำบากเนื่องจากโรงเรียนอยู่ในถิ่นทุรกันดาร ยังประสบกับการคุกคามจากโจรอีกด้วย ในเรื่อง ครูที่ยังไม่รู้ชื่อ มกุฏ อรดี ได้แสดงทัศนะในการมองปัญหาที่เกิดขึ้นว่ามีส่วนในการบันทึกตอนจิตใจและทำลายขวัญกำลังใจของครูเป็นอย่างมาก เนื่องจากถูกโจรเรียกค่าคุ้มครอง ปัญหาดังกล่าวนักเขียนมองว่าเป็นสาเหตุให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษาโดยตรง

กลุ่มนักเขียนซึ่งได้แก่ ชาตรี สำราญ, ชำนาญ อำไพ และ สุชาติ สำราญ แสดงทัศนะด้วยการมองว่า การที่ไทยมุสลิมบางคนกลายเป็นโจรและไปเข้าร่วมกับขบวนการโจรก่อการร้าย กลไกของรัฐซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองมีส่วนทำให้เกิดปัญหาเหล่านี้ขึ้นมาด้วย เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองบางคนมีนิสัยข่มขู่รีดไถชาวบ้าน เมื่อไม่ได้สิ่งที่ตนต้องการก็จะกระทำการกลั่นแกล้งต่าง ๆ นานาจนชาวบ้านทนไม่ไหวต้องหลบหนีขึ้นไปอยู่บนภูเขาเพื่อเข้าร่วมกับขบวนการโจรก่อการร้าย หลังจากนั้นได้กลับมาสร้างความเดือดร้อนแก่สุจริตชนและคุกคามความปลอดภัยของครู สุชาติ สำราญ มองว่าปัญหาดังกล่าว ถ้าหากได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังก็จะสามารถทำให้ทุกอย่างดีขึ้น แต่เท่าที่เป็นอยู่ ปัญหาต่าง ๆ ยังถูกเพิกเฉย เจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองบางคนประพฤติ และปฏิบัติไปในทางก่อให้เกิดความเสื่อมศรัทธาจากประชาชนและเป็นการกระทำให้เกิดภาพพจน์ที่ไม่ดีต่อทางราชการ ผู้บริหารในระดับสูงไม่เอาใจใส่ในการแก้ปัญหา ดังจะเห็นได้จากเรื่อง พรุ้งนี้ครู...? นักเขียนได้บรรยายตอนหนึ่งว่า

เวลาผู้บริหารจากส่วนกลางจะมาตรวจราชการส่วนภูมิภาค จะต้องบอก
ให้เจ้าถิ่นทราบ เพราะกลัวว่าจะไม่มีใครมาต้อนรับ
(พรุ้งนี้ครู...?, หน้า 94)

ประพนธ์ เรื่องณรงค์ ให้ความเห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นมีทั้งปัญหาที่เกิดจากค่านิยมและความไม่รู้จักประมาณตนเอง ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นในกลุ่มวัยรุ่นที่ทำตัวไม่เหมาะสมจนตกเป็นทาสของอบายมุขและถูกชักนำให้เข้าไปมีส่วนพัวพันกับกลุ่มมิจฉาชีพ วัยรุ่นจึงกลายเป็นเครื่องมือของกลุ่มบุคคลเหล่านั้น และได้กลับมาสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนและครู ประพนธ์ เรื่องณรงค์ แสดงทัศนะผ่านเรื่อง เจ๊ะอุเซ็ง เพื่อชี้ให้เห็นว่าการที่ขบวนการโจรก่อการร้ายเจาะจงกระทำต่อครู เพราะครูเป็นกลุ่มบุคคลที่มีฐานะดีในหมู่บ้าน นอกจากนี้ครูยังเป็นต้นเหตุทำให้มีการปราบปรามอย่างรุนแรง การเจาะจงกระทำต่อครูจึงเป็นการโต้ตอบทั้งต่อรัฐและต่อครูโดยตรง ส่วนในเรื่อง ฟาตีเมาะ ประพนธ์ เรื่องณรงค์ แสดงทัศนะชี้ให้เห็นว่า การคุกคามความปลอดภัยของครูและการเผาโรงเรียนเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำในลักษณะดังกล่าว

2. ปัญหาทางด้านภาษา

ปัญหาทางด้านภาษาเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่นักเขียนมองผ่านโลกทัศน์ของตนแล้วพบว่า การที่ไทยมุสลิมไม่นิยมพูดภาษาไทย เกิดจากไม่มีค่านิยมในการใช้ภาษาไทย และการล้มภาษา เนื่องจากสังคมในระดับหมู่บ้านส่วนใหญ่จะใช้ภาษามลายูท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน อีกสาเหตุหนึ่งได้แก่ การล้มภาษา เมื่อไม่มีความจำเป็นในการใช้ภาษาไทยสื่อสาร การใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันจึงมีน้อย หรือแทบไม่มีเลยก็ได้ ในที่สุดได้ทำให้เกิดภาวะการล้มขึ้น

นักเขียนที่มองปัญหาทางด้านภาษาว่ามีสาเหตุมาจากปัจจัยดังที่กล่าวมานี้ได้แก่ สุชาติ สำราญ, สมศักดิ์ เส้นดาโอ๊ะ และ ณรงค์ฤทธิ์ ศักการณรงค์

สุชาติ สำราญ มองว่าการไม่มีค่านิยมในการใช้ภาษาเนื่องจากไทยมุสลิมส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูท้องถิ่นสื่อสารในชีวิตประจำวัน สาเหตุที่เป็นปัญหาอย่างแท้จริงเกิดจากการเรียนการสอนภาษาไทยไม่มีคุณภาพ วิธีการสอนของครูยังล้าหลัง นักเรียนจึงรู้ภาษาไทยครึ่ง ๆ กลาง ๆ อีกประการหนึ่งปัญหาเกิดจากการออกเสียงภาษาไทยไม่ชัด ถ้าพูดไปแล้วเกรงว่าจะได้รับการหัวเราะและเยาะเย้ยว่าพูดภาษาไทยไม่ชัดจึงเกิดความอับอาย ไม่นิยมพูด ในเรื่อง นีหรือรางวัล สุชาติ สำราญ ได้แสดงความเห็นไว้อย่างตรงไปตรงมา ดังจะเห็นได้จากการบรรยายเรื่องตอนหนึ่งว่า

จบ ป.4 แล้ว บางคนอ่านหนังสือไม่ออก บางคนพอจะอ่านออกและเขียนได้บ้าง แต่ส่วนใหญ่บอกว่าล้มหนังสือกันหมดแล้ว และไม่ยอมพูดภาษาไทย ต่างใช้ภาษามลายูพื้นเมืองในการพูดจกกัน

(นีหรือรางวัล, หน้า 57)

สมศักดิ์ เส้นดาโอ๊ะ เป็นนักเขียนอีกผู้หนึ่งที่มองว่าการเรียนการสอนภาษาไทยตามโรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่ประสบผลสำเร็จนั้น สาเหตุเนื่องมาจากความล้มเหลวของหลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียน รวมทั้งความล้าหลังในด้านวิธีการสอนของครู เด็กไทยมุสลิมจึงประสบปัญหาคือการอ่านไม่ออก และเขียนไม่ได้ ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นกับ

หวันสะมะแอ เขาขอลาครูหยุดเรียนไปช่วยพ่อไถนา ด้วยการส่งจดหมายที่มีแค่กระดาษเปล่า
จดหมายที่เขาเขียนให้ครูไม่มีข้อความหรือตัวหนังสือปรากฏอยู่แล้ว เขาบอกครูว่า

"ผมเขียนใบลาไม่เป็นครับ ถ้าเขียนเป็นผมคงไม่มาหาครูด้วย

ตนเอง..."

(รางวัลจากหวันสะมะแอ, หน้า 21)

สมศักดิ์ เส้นคาโอ๊ะ ต้องการที่จะบอกให้รู้ว่าการที่คนไทยมุสลิมไม่นิยมพูด
ภาษาไทยหรือพูดไม่ได้นั้น สาเหตุที่แท้จริงอยู่ที่ความล้มเหลวของหลักสูตร การเรียนการสอน
และวิธีการจัดการศึกษาที่ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ได้เกิดจากความรังเกียจภาษาไทยแต่อย่างใด
แต่ในเรื่องจุดยืนในจุดเคียด ณรงค์ฤทธิ์ ศักการณรงค์ ให้ความเห็นว่าปัญหาส่วนหนึ่งเกิด
จากความเข้าใจผิดที่คิดว่าภาษาไทยไม่ใช่ภาษาของตนจึงเกิดความรังเกียจ ประชาชนส่วน
หนึ่งเข้าใจว่าการเรียนภาษาไทยเป็นการถูกมอมเมาด้วยลัทธิไทยนิยม และยังมี ความเข้าใจ
ว่าเป็นการกดขี่ข่มเหงทางภาษาและกลืนชาติ แต่ความเข้าใจในลักษณะดังกล่าว เกิดขึ้นใน
บางส่วนเท่านั้น โดยเฉพาะผู้ที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อภาษาไทย จุดยืนในจุดเคียดจึงเป็นเรื่องสั้น
ที่ณรงค์ฤทธิ์ ศักการณรงค์ สะท้อนให้เห็นทัศนคติในการมองปัญหาทางภาษาอย่างตรงไปตรงมา
คงจะเห็นได้จากคำพูดของรอเซะที่ได้โต้ตอบครูสอนภาษาไทยว่า

"ไม่เรียน...ภาษาไทยไม่ใช่ภาษาของเรา"

(จุดยืนในจุดเคียด, หน้า 50)

นอกจากนี้ ณรงค์ฤทธิ์ ศักการณรงค์ ยังได้แสดงทัศนะต่อปัญหาทางด้านภาษา
ที่เกิดขึ้นโดยผ่านเรื่องสั้นหลายเรื่องด้วยกัน เช่น ผ้าคลุมหัวสีขาว, ตะวันโชนแสง และ วัน
ลงจากเขา และชี้ให้เห็นว่า ปัญหานั้นไม่ได้เกิดจากความรังเกียจ แต่เกิดจากความรู้สึกที่ว่า
ภาษาไทยไม่ใช่มรดกทางสังคมของตนจึงเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องเรียนหรือใช้ภาษาไทย

3. ปัญหาทางด้านศาสนา

ศาสนาเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่นักเขียนมองผ่านโลกทัศน์ของตนแล้วพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับและสัมพันธ์กับนโยบายของรัฐในด้านต่าง ๆ นักเขียนเหล่านี้ ได้แก่ วิจิตร วิกิตะกัลป์, ฎีเยาะ ปูเต๊ะ, ภาณุวัตร ชุมปราบ, ไพฑูรย์ ธีธัญญา และ ณรงค์ฤทธิ์ ศักครณรงค์ เรื่อง อีสลามอุบายกุม ของ วิจิตร วิกิตะกัลป์ สะท้อนให้เห็นว่าการประพุดติและปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมของข้าราชการฝ่ายปกครองทำให้เกิดปัญหา เนื่องจากราชการกลุ่มนี้มีส่วนสัมพันธ์และใกล้ชิดกับประชาชน การกระทำบางสิ่งอาจจะเป็นสาเหตุทำให้เกิดความเข้าใจผิดในหมู่ไทยมุสลิม ส่วน สุวิทย์ มาประสงค์ แสดงความคิดเห็นต่อปัญหาในเรื่อง ช่องว่างที่ไม่มีคำเติม ว่านโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับศาสนามักจะมุ่งปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้น รัฐให้สิทธิแก่ไทยมุสลิมหลายอย่าง จนทำให้ไทยมุสลิมที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่เห็นว่าเป็นการเลือกปฏิบัติจึงเกิดความไม่เสมอภาคกันขึ้น รัฐประกาศให้วันสำคัญทางศาสนาอิสลามเป็นวันหยุดราชการ ทำให้ไทยมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับผลประโยชน์แต่เพียงกลุ่มเดียว เป็นการนำเอานโยบายของรัฐมาใช้โดยไม่คำนึงถึงไทยมุสลิมที่อยู่อาศัยในภูมิภาคอื่น จึงทำให้เกิดความรู้สึกว่าพวกตนถูกทอดทิ้งและมีความน้อยเนื้อต่ำใจที่ไม่ได้รับสิทธิโดยเสมอภาคกัน ทั้งจะเห็นได้จากคำพูดของตัวละครซึ่งเป็นพ่อของเด็ก พูดกับครูว่า

"ครูครับ กลุ่มอิสลามเล็ก ๆ เช่นพวกเราต่างก็รู้สึกที่พวกเราถูกมองอย่างไม่มี ความหมายจากคนส่วนใหญ่... ครูไม่รู้หรอกว่าพวกเรา รู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจเพียงไรกับการที่ต้องเป็นคล้ายส่วนเหลือในประเทศนี้"

(ช่องว่างที่ไม่มีคำเติม, หน้า 83)

ฎีเยาะ ปูเต๊ะ มองว่าสังคมไทยมุสลิมให้ความสำคัญนับถือผู้ที่มีความรู้ทางด้านศาสนา ผู้ที่เคร่งครัดในการนับถือศาสนาจะได้รับการนับหน้าถือตา จนสามารถเลื่อนฐานะทางสังคมของตนให้สูงขึ้น ดังจะเห็นได้จากเหตุผลที่ผู้ปกครองนิยมส่งบุตรหลานของตนให้ไปเรียนทางด้านศาสนาในปอเนาะ วิทยารุฎาผ่านเลย จึงเป็นเรื่องสั้นที่ฎีเยาะ ปูเต๊ะ แสดง

ให้เห็นทัศนคติในการเรียนทางด้านศาสนาของไทยมุสลิมได้เป็นอย่างดี ตัวละครซึ่งเป็นพ่อกับแม่ของต้นยาในหลักการของตนว่า

"เราต้องให้ลูกปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเพื่อเป็นมุสลิมที่แท้จริง และเพื่อเป็นผู้นำชุมชนในหมู่บ้าน"

(วิทยารูปผ่านเลย, หน้า 23)

ส่วนณรงค์ฤทธิ์ ศักดิ์การณรงค์ แสดงความเห็นที่ ระบุว่า ระเบียบและข้อปฏิบัติของทางราชการบางอย่างขัดต่อการปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ผัวคลุมหัวสีขาว จึงเป็นเรื่องสั้นอีกเรื่องหนึ่งที่บอกให้ทราบถึงปัญหาอย่างตรงไปตรงมา การที่บุตรหลานของชาวบ้านแต่งตัวด้วยชุดฮิญาบไปโรงเรียน ทั้งที่เป็นการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาอย่างถูกต้องแต่ครูเห็นว่า การแต่งตัวในชุดฮิญาบขัดต่อระเบียบและข้อปฏิบัติของทางราชการ ความเห็นที่ไม่ตรงกันในเรื่องดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาขึ้น และได้กลายเป็นสาเหตุที่นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐในที่สุด

เรื่องสั้นที่นักเขียนแสดงทัศนคติเกี่ยวกับศาสนามีจำนวนน้อย อาจมีสาเหตุมาจากนักเขียนมีข้อจำกัดในการแสดงความคิดเห็น เนื่องจากมีความแตกต่างทั้งในด้านวัฒนธรรมและความเชื่อ การมองปัญหาผ่านโลกทัศน์สะท้อนออกมาในรูปของเรื่องสั้น เป็นการมองที่มีความหลากหลายด้วยทัศนะ อย่างเช่นเรื่อง ช่องว่างที่ไม่มีคำเติม ของ สุวิทย์ มาประสงค์, ผัวคลุมหัวสีขาว ของ ณรงค์ฤทธิ์ ศักดิ์การณรงค์ และ อีสสลามูอาลัยกุม ของ วิจิตร วิกิตะกัลลิต ส่วนเรื่อง วิทยารูปผ่านเลย ของ กูปีเยาะ ปู่เต๊ะ นักเขียนได้แสดงทัศนคติและวิจารณ์อย่างตรงไปตรงมา

4. ปัญหาทางด้านวัฒนธรรม

ในด้านวัฒนธรรม นักเขียนไม่ได้มองปัญหาที่เกิดขึ้น แต่ได้นำเอาคุณค่าและความงามของชีวิตที่มีส่วนผูกพันอยู่กับศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีมาวิจารณ์ให้เห็นรายละเอียด นักเขียนเหล่านี้ได้แก่ เบอรรูริส ยูวารา, บัดดีด ส่วตาลี, ทักษิณ สลาตัน และ

ณรงค์ฤทธิ์ ศักดิ์คารณรงค์ โดยเรื่องสั้นของกลุ่มนักเขียนดังกล่าวแสดงให้เห็นทัศนะซึ่งมีความแตกต่างในด้านมุมมองของแต่ละคน เบอร์นุริส ยูวารา ให้ความเห็นว่า อาชีพการต่อเรือ-กอบและชาย แม้จะมีรายได้ไม่แน่นอน เป็นปัญหาในด้านการครองชีพ แต่ความสวยงามของชีวิตและศิลปะเป็นสิ่งที่มีคุณค่า เรือกอบและจึงมีความสวยงามที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว ในเรื่อง คนต่อเรือ เบอร์นุริส ยูวารา ให้ความเห็นว่าความสวยงามของศิลปะที่เกิดจากประสบการณ์ชีวิตเป็นสิ่งที่มีคุณค่าเพราะเป็นการแสดงถึงความสามารถของมนุษย์ในการสร้างสรรค์

ทักษิณ สลาตัน และ ณรงค์ฤทธิ์ ศักดิ์คารณรงค์ มองว่าวัฒนธรรมของไทยมุสลิม นอกจากจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับศาสนาแล้ว ยังมีความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะตัว ทักษิณ สลาตัน ได้สะท้อนให้เห็นค่านิยมในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การรำร้องเงิ้ง ที่มีขึ้นในงานต่าง ๆ ส่วนณรงค์ฤทธิ์ ศักดิ์คารณรงค์ มองว่าหนังตะลุง ลิเกฮูลู การแข่งขันกรือโต๊ะ และซึละ ล้วนแต่เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของไทยมุสลิม

นอกจากนี้ ทักษิณ สลาตัน ยังได้แสดงทัศนะต่อค่านิยมและความเชื่อที่มีส่วนร่วมระหว่างไทยพุทธและไทยมุสลิม เช่น ค่านิยมในการเล่นกีฬาชนวัว ความเชื่อในเรื่องลักษณะดีชั่วของวัวชน ค่านิยมและความเชื่อดังกล่าวเป็นการแสดงให้เห็นส่วนร่วมและความผสมกลมกลืนกันทางด้านวัฒนธรรม ทั้งยังแสดงให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันจนแยกไม่ออก ทักษิณ สลาตัน มองว่าค่านิยมและความเชื่อบางอย่างมีส่วนทำให้ไทยพุทธและไทยมุสลิมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมในทางวัฒนธรรมทำให้การดำเนินชีวิตในสังคมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อ้ายโหนดหัวแดง VS อ้ายขาวกลางสาด จึงเป็นเรื่องสั้นอีกเรื่องหนึ่งที่นำเอาความสวยงามและคุณค่าของชีวิตมาวิจารณ์ให้เห็นรายละเอียดอย่างตรงไปตรงมา

บัณฑิต สำคาสี แสดงทัศนะเกี่ยวกับความเชื่อทางไสยศาสตร์ผ่านเรื่องหรือจะเลือกวันวาน โดยชี้ให้เห็นว่าความเชื่อดังกล่าวยังมีอยู่ในหมู่ไทยมุสลิม คนที่ถูกงูพิษกัดแทนที่จะนำตัวส่งโรงพยาบาล แต่กลับไปตามหมอทางไสยศาสตร์มาทำการรักษา เหตุการณ์ใน

ลักษณะ เช่นนี้เกิดขึ้นเนื่องจากความเข้าใจผิด ส่วนการรักษาโรคทางไสยศาสตร์เกิดจากความเชื่อฝังใจมาแต่โบราณ บัณฑิต สำตาสี มองปัญหาที่เกิดขึ้นว่าถ้าประชาชนได้รับการศึกษาที่ดี ความเข้าใจผิดก็จะหมดไป

5. ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ

ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของไทยมุสลิมนั้น นักเขียนมีความเห็นว่ามีสาเหตุมาจากการประกอบอาชีพที่มีรายได้น้อยและความยากจน มุมมองของนักเขียนที่ปรากฏในเรื่องสั้นชี้ให้เห็นว่า ไทยมุสลิมประกอบอาชีพด้วยการทำสวนยาง ทำประมง ทำนา และอาชีพอื่น แต่ประสบปัญหาเนื่องจากรายได้น้อย ส่วนการทำสวนยางก็ประสบปัญหากับราคายางตกต่ำ นอกจากนี้ยังถูกโจรข่มขู่เรียกค่าคุ้มครองอีกด้วย การเรียกค่าคุ้มครองเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ทำให้เกิดความเคียดแค้น ไทยมุสลิมที่มีรายได้น้อยอยู่แล้วจึงทำให้รายได้น้อยลงไปอีก เมื่อจำเป็นต้องจ่ายเงินค่าคุ้มครองให้แก่โจร

ปัญหาเรื่องราคายางตกต่ำนั้น กุปีเยาะ ปูเต๊ะ ได้แสดงทัศนะผ่านเรื่องวัยวารฤตผ่านเลย ชี้ให้เห็นว่าสาเหตุที่แท้จริงเกิดจากการกดราคาของพ่อค้าคนกลาง การทำสวนยางพันธุ์พื้นเมืองก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งของปัญหา เพราะยางพันธุ์พื้นเมืองให้น้ำยางน้อย มีคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร ประกอบกับเจ้าของสวนยางขาดความรู้ในเรื่องการตลาด พ่อค้าคนกลางจึงฉวยโอกาสกดราคาให้ต่ำลง นอกจากนี้ พนม นันทพฤษช์ ยังได้แสดงทัศนะผ่านเรื่องคนไกล สะท้อนให้เห็นมุมมองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในทำนองเดียวกัน ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นว่าคุณภาพของยางและพ่อค้าคนกลางเป็นเหตุให้ราคายางตกต่ำ

ส่วนปัญหาที่เกิดจากการเรียกค่าคุ้มครอง นักเขียนมองว่าเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยาก เพราะการเรียกค่าคุ้มครองซึ่งมีอยู่ทั่วไปในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ชาวสวนยางจึงประสบกับการคุกคามของโจรโดยไม่มีทางเลือกเสี่ยงได้ ประพนธ์ เรื่องณรงค์ สะท้อนปัญหาผ่านโลกทัศน์ของตนจากเรื่องเงาะอุเซ็ง ด้วยการชี้ให้เห็นว่าไทยมุสลิมที่ยึดการทำสวนยางเป็นอาชีพ นอกจากจะยากจนแล้วยังประสบกับการถูกเรียกค่าคุ้มครอง ประพนธ์ เรื่องณรงค์ กำหนดให้เงาะอุเซ็ง ซึ่งเป็นตัวละครเล่าเรื่องเพื่อเป็นการสะท้อนให้เห็นความเป็นจริงของปัญหาที่เกิดขึ้นว่า

พ่อตายเมื่อผมอายุได้ 5 ขวบ แม่ต้องเลี้ยงผมและน้องอีก 3 คน โดยการขายขนมที่โรงเรียนใกล้บ้าน ที่จะหวังพึ่งพาสวนยางเท่ากระผีกั้น แถมยังต้องเสียค่าคุ้มครองอีกด้วย

(เจ๊ะอุเซ็ง, หน้า 17)

การทำประมงเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่นักเขียนเห็นว่าสาเหตุเกิดจากความล่าช้าของไทยมุสลิมนิยมทำประมงตามชายฝั่ง เป็นการทำประมงขนาดเล็กเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว เรื่องปลาเหี่ยวสุดท้ายเป็นเรื่องสั้นอีกเรื่องหนึ่งที่ไพฑูริย์ ัฒญา สะท้อนให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นผ่านโลกทัศน์ของตนอย่างตรงไปตรงมา

ความยากจนของไทยมุสลิมที่ปรากฏผ่านโลกทัศน์ของนักเขียนออกมาในรูปของเรื่องสั้นนั้น สาเหตุของปัญหานักเขียนมองว่าเกิดจากอาชีพที่มีรายได้น้อย การว่างงานหรือการมีงานทำแต่ไม่มีหลักประกันที่มั่นคง เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยจึงแทบไม่มีค่าใช้จ่ายไปหาหมอที่โรงพยาบาล ยิ่งไปกว่านั้นแทบไม่มีเงินสำหรับจ่ายค่ายาสำหรับรักษาตัวเอง บางครั้งต้องซื้อยากกลางบ้านมาทำการรักษากันไปตามมีตามเกิด คนต่อนก ของ ไพฑูริย์ ัฒญา เป็นเรื่องสั้นอีกเรื่องหนึ่งที่นักเขียนแสดงความเห็นผ่านโลกทัศน์เพื่อชี้ให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างตรงจุด ญามีนห์มีอาชีพในการต่อนก รายได้จึงไม่เพียงพอที่จะทำการรักษาภรรยาที่ป่วยอยู่ จึงซื้อยากกลางบ้านมาให้กินเอง เหตุการณ์ในทำนองเดียวกันนี้มีให้พบอยู่เป็นประจำในจังหวัดชายแดนภาคใต้

เรื่องสั้นหลายเรื่องของ มกุฎ อรดี เช่น กลับไปบ้าน, สะพานขาด, ลักวันหนึ่ง, และ วางกัก ได้แสดงให้เห็นโลกทัศน์ในการมองปัญหาอย่างตรงไปตรงมา ชาวบ้านที่มีชีวิตความเป็นอยู่ยากจน เมื่อประสบปัญหาชีวิตก็จะต่อสู้กับปัญหาเหล่านั้นตามลำพังการประกอบอาชีพก็ไม่อยู่ในฐานะที่จะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ความยากจนจึงกลายเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่ทำให้คุณภาพชีวิตต่ำลง ปัญหาเหล่านี้ถูกสะท้อนผ่านโลกทัศน์ของนักเขียนออกมาในรูปของเรื่องสั้น นักเขียนเหล่านี้ เช่น พนม นันทพฤกษ์, สายธารสิโป, ภิญโญ เวชโช, นัน บางนรา, ณรงค์ฤทธิ์ คักคารณรงค์, ชำนาญ อำไพ, และ บัณฑิต ศุภกิจบัญชา โดยเฉพาะ บัณฑิต ศุภกิจบัญชา ได้สะท้อนปัญหาผ่านโลกทัศน์ ชี้ให้เห็นว่าไทย

มุสลิมที่ยึดการทำนาเป็นอาชีพนั้น ชีวิตความเป็นอยู่มีแต่ความยากจน แล้วยังมีหนี้สินทำให้ฐานะทางครอบครัวประสบกับความลำบาก บัณฑิต ศุภกิจบัญชา มองว่าปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ชาวนา ได้แก่ ความยากจนและหนี้สิน

การที่นักเขียนมองว่า การประกอบอาชีพที่มีรายได้น้อยและความยากจนเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของไทยมุสลิมนั้น เนื่องจากการประกอบอาชีพของไทยมุสลิมไม่อยู่ในฐานะที่จะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น การประกอบอาชีพไม่ว่าจะเป็นการทำสวนยาง การทำประมง การทำนา หรือด้ารับจ้างตามโรงงาน ล้วนแต่เป็นอาชีพที่มีรายได้ต่ำ ปัญหาที่ติดตามมาจึงได้แก่ ความยากจน นักเขียนนำเอาเรื่องราวและเหตุการณ์เหล่านี้มาสะท้อนผ่านโลกทัศน์ของตนชี้ให้เห็นรายละเอียดของปัญหาที่เกิดขึ้น และเป็นการสะท้อนให้เห็นปัญหาอย่างตรงไปตรงมา

6. ปัญหาทางด้านการเมือง

ปัญหาที่มีผลกระทบต่อการเมืองและปรากฏผ่านโลกทัศน์ของนักเขียนออกมาในรูปของเรื่องสั้น ปัญหาเหล่านั้นมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายอย่าง เช่น การก่อการร้าย อาชญากรรมในรูปแบบการก่อการร้ายและนโยบายของรัฐ นักเขียนมองว่า ปัจจัยเหล่านี้ล้วนแต่เป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาทางด้านการเมืองในจังหวัดชายแดนภาคใต้

นักเขียนที่นำเอาปัญหามาสะท้อนให้เห็นรายละเอียดต่าง ๆ ผ่านโลกทัศน์ของตน นักเขียนเหล่านี้ได้แก่ นรา ฅ เขากง, กัมปนาท จินตวิโรจน์, ชิต จิตรเที่ยง, มกุฏ อรดี, สมศักดิ์ สุวพิชญ์ภูมิ, สุจินต์ พรหมยก, ชาตรี สำราญ, จินต์ วิภาตะกัลป์, ทวีวัฒน์ โภไศยกานนท์ และ ณรงค์ฤทธิ์ ศักดิ์คารณรงค์

นรา ฅ เขากง มองปัญหาผ่านเรื่อง เบ้าะเยะ เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาทางด้านการเมืองที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุมาจากการก่อการร้าย นรา ฅ เขากง ให้ความเห็นว่าปัญหาดังกล่าวเกิดจากการรวมตัวกันเป็นกลุ่มระหว่างอดีตเจ้าเมืองที่สูญเสียอำนาจ นักการเมืองที่สูญเสียผลประโยชน์ ผู้นำศาสนาบางคน และโจรกรรมตา การรวมกลุ่มของบุคคลเหล่านี้เป็นการรวมเพื่อจัดตั้งเป็นขบวนการโจรก่อการร้าย โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การแบ่งแยกดินแดน

แล้วจัดตั้งรัฐเอกราชเพื่อปกครองตนเอง นรา ฌ เขากง มองว่าปัจจัยมีส่วนทำให้เกิดปัญหาขึ้นมา ได้แก่ การพยายามที่กลับคืนมาเมื่ออำนาจการปกครองของอดีตเจ้าเมือง โดยอดีตเจ้าเมืองได้จัดตั้งขบวนการกู้ชาติขึ้นมาภายใต้ชื่อว่า "คณะชาติกฤษณ์" มีคำขวัญประจำคณะว่า "คือขุมมลายูปัตตานี" ซึ่งแปลว่า "มลายูปัตตานีฟื้นชีพขึ้นเถิด" หลังจากนั้นได้รวบรวมผู้คนที่มีความคิดและอุดมการณ์ตรงกันให้เข้าร่วมในขบวนการเพื่อเคลื่อนไหวโดยมีกลุ่มโจรธรรมทายินยอมรับใช้เป็นเครื่องมือ

การมองปัญหาของ นรา ฌ เขากง สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาเกิดจากการสูญเสียอำนาจการปกครองของอดีตเจ้าเมือง การพยายามกลับมาเมื่ออำนาจในการปกครองเมื่อไม่ประสบผลสำเร็จอดีตเจ้าเมืองจึงได้จัดตั้งขบวนการขึ้นเมื่อต่อสู้จนกว่าจะได้อำนาจกลับคืนมาตามที่ต้องการ บรรดาผู้เข้าร่วมขบวนการคณะชาติกฤษณ์ นรา ฌ เขากง มองว่าเป๊าะเยชะเป็นขุนโจรชื่อดังผู้หนึ่งที่เข้าร่วมในขบวนการ จึงทำให้การเคลื่อนไหวรุนแรงขึ้น นอกจากนี้ยังได้เกิดเหตุร้ายขึ้นอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์กบฏช่งญอ และถูกเจ้าหน้าทีของบ้านเมืองปราบปรามจนสงบลง

กัมปนาท จินตวิโรจน์ มองว่า ปัญหาการก่อการร้ายเกิดจากการกระทำของกลุ่มโจรที่มุ่งในการแบ่งแยกดินแดน และได้แสดงความคิดเห็นผ่านโลกทัศน์จากเรื่อง ผมถูกมัดมือชก โดยกำหนดให้ครูถวิล โกไสยกานนท์ เล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นรายละเอียดอย่างตรงไปตรงมา เหล่าทหารป่าและกองทหารกล้าตายของขบวนการโจรก่อการร้ายเริ่มมีบทบาทเคลื่อนไหวด้วยความรุนแรง เป้าหมายอยู่ที่การขับไล่พวกโต๊ะนาย ซึ่งได้แก่ข้าราชการที่เป็นกลไกของรัฐให้ออกไปจากพื้นที่ โจรก่อการร้ายเริ่มคุกคามครูและห้ามไม่ให้สอนภาษาไทยในโรงเรียน ชมชู้รีดไถและขอค่าคุ้มครอง และในที่สุดครูถวิล โกไสยกานนท์ ถูกโจรยิงตาย

โลกทัศน์ในการมองปัญหาของกัมปนาท จินตวิโรจน์ สะท้อนให้เห็นปัญหาที่รุนแรงขึ้น การจัดตั้งคณะชาติกฤษณ์ขึ้นมาต่อสู้กับอำนาจรัฐนั้น แสดงให้เห็นว่าขบวนการโจรก่อการร้ายไม่ต้องการอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของรัฐซึ่งพวกเขาเห็นว่าใช้อำนาจบริหารอย่างไม่เป็นธรรม การห้ามไม่ให้สอนภาษาไทยในโรงเรียน การชมชู้รีดไถและการฆ่าครู

สะท้อนให้เห็นถึงการปฏิเสธอำนาจการปกครองของรัฐ รวมทั้งการจัดการศึกษาที่พวกเขาไม่ต้องการ

ณรงค์ฤทธิ์ ศักดิ์คารณรงค์ มองปัญหาผ่านโลกทัศน์ของตน ผ่านเรื่องวันลงจากเขา และ ตะวันโชนแสง เพื่อชี้ให้เห็นว่าการต่อสู้และเรียกร้องของขบวนการโจรก่อการร้ายเป็นการกระทำเพื่อให้ได้ความเป็นธรรมที่สูญเสียไป การที่พวกเขาขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือการเรียกร้องให้สอนภาษามลายูแทนภาษาไทยในโรงเรียน เพราะพวกเขาเห็นว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีความจริงจัง และภาษาไทยก็ไม่ใช่สมบัติทางสังคมของไทยมุสลิม ภาษามลายูต่างหากที่มีความจำเป็นในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ขบวนการโจรก่อการร้ายยังมีความคิดว่าจะต้องต่อสู้จนกว่าจะได้อำนาจการปกครองกลับคืนมา

ณรงค์ฤทธิ์ ศักดิ์คารณรงค์ แสดงทัศนะผ่านเรื่องตะวันโชนแสง เพื่อชี้ให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมา ดังจะเห็นได้จาก อับดุลกาเดร์ ซึ่งเป็นตัวละครในเรื่อง พูดโต้ตอบกับครูว่า

"มีคนแย่งดินผืนนี้ไปจากบรรพบุรุษเรา ประวัติศาสตร์บันทึกอดีตไว้อย่างไรครูก็รู้..."

(ตะวันโชนแสง, หน้า 44)

มกุฏ อรดี และ ชิต จิตรเที่ยง มองว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากความหมักหมมที่เกิดจากความหวาดระแวง จนกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐ ชิต จิตรเที่ยง มองว่าศาสนาถูกนำมาเป็นเครื่องมือและมีผลกระทบมากที่สุด ดังจะเห็นได้จากการเล่าเรื่องของตัวละครคนหนึ่งว่า

...ไม่ว่าไทยพุทธและไทยอิสลาม มันผูกมัดให้พวกเราไทยด้วยกัน
เกลียดชังกัน ซิงคี่ซิงเค่นกัน โดยเอาศาสนามาบังหน้า

(จำหะรงค์, หน้า 102)

ส่วนปัญหาที่เกิดจากอาชญากรรมในรูปแบบการก่อการร้ายนั้น นักเขียนมองว่าเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อทางด้านการเมืองด้วยเหมือนกัน เนื่องจากโจรแอบอ้างการกระทำของตนว่าเป็นการกระทำของขบวนการโจรก่อการร้าย การคุมคามความปลอดภัยของโจรกลุ่มนี้มีทั้งการข่มขู่ ริดไถ จับตัวเรียกค่าไถ่ และส่งจดหมายเรียกค่าคุ้มครอง นักเขียนได้นำเอาปัญหาเหล่านี้มาสะท้อนให้เห็นรายละเอียดผ่านโลกทัศน์ของตน เช่น สมศักดิ์ สุวพิชญ์ภูมิ, สุจินต์ พรหมยก, มฤฎ อรดี และ ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์

สมศักดิ์ สุวพิชญ์ภูมิ มองปัญหาผ่านเรื่องสถานการณ์ 3 จังหวัดภาคใต้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นมีความซับซ้อนซึ่งมีลักษณะต่างกันคือ คลื่นลูกเก่า คลื่นลูกใหม่ คลื่นใต้น้ำ และคลื่นคะนองผั่ง ปัญหาที่เกิดจากขบวนการโจรก่อการร้ายเรียกว่าคลื่นลูกเก่า การจับตัวเรียกค่าไถ่ เป็นปัญหาคลื่นลูกใหม่ และปัญหานี้เองมีลักษณะแผ่มาในรูปแบบก่อการร้าย ส่วนปัญหาคลื่นใต้น้ำนั้นมีลักษณะสงบเป็นบางครั้ง และเคลื่อนไหวเป็นบางครั้ง ขึ้นอยู่กับการปราบปรามและมาตรการของรัฐที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา ส่วนปัญหาสุดท้ายได้แก่คลื่นคะนองผั่ง สมศักดิ์ สุวพิชญ์ภูมิ ให้ความเห็นว่าสาเหตุของปัญหาเกิดจากการมอมตัวของโจรต่อทางราชการ แทนที่จะกระทำตัวเป็นพลเมืองดีแต่กลับประพฤติชั่วคุกคามความปลอดภัยชาวบ้านจนเกิดความเดือดร้อนทั่วไป

สุจินต์ พรหมยก มองปัญหาผ่านเรื่อง พรุ่งนี้...ก็สายเกินไปแล้ว ด้วยการแสดงทัศนะอย่างตรงไปตรงมาว่า ทราบไคที่รัฐยังไม่มีความพัฒนาเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การแก้ปัญหาจะไม่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ สุจินต์ พรหมยก ได้ชี้ให้เห็นปัญหาผ่านการบรรยายเหตุการณ์ในเรื่องตอนหนึ่งว่า

การจับตัวเรียกค่าไถ่ การเรียกค่าคุ้มครองคงปราบปรามให้หยุดชะงัก
ได้เพียงชั่วระยะหนึ่ง หรือชั่วครั้งชั่วคราวเท่านั้น

(พรุ่งนี้...ก็สายเกินไปแล้ว, หน้า 49)

มฤฎ อรดี และ ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์ มองปัญหาผ่านโลกทัศน์ของเรื่องสั้นด้วยการชี้ให้เห็นปัญหาในทำนองเดียวกัน มฤฎ อรดี ชี้ให้เห็นว่าการจับคนเรียกค่าไถ่

หรือการกระทำในลักษณะที่ข่มขู่รีดไถเป็นการกระทำของพวกสวมรอยโดยอาศัยสถานการณ์และเงื่อนไขทางการเมืองมาเป็นเครื่องมือ ณรงค์ฤทธิ์ คักคารณรงค์ ชี้ให้เห็นว่าเนื่องจากรัฐเปิดโอกาสให้กลุ่มโจรที่กลับใจมอบตัวกับทางราชการ นโยบายนี้ได้กลายเป็นเหตุให้โจรบางคนมาใช้เป็นเครื่องมือข่มขู่คุกคามสุจริตชนเพื่อให้ได้ประโยชน์ที่ตนต้องการ เช่น จับคนเรียกค่าไถ่หรือการรีดไถ ต่อจากนั้นจึงมอบตัวกับทางราชการ ณรงค์ฤทธิ์ คักคารณรงค์ มองว่านโยบายของรัฐที่นำมาใช้เป็นสิ่งที่ดีแต่ต้องมีมาตรการในการปฏิบัติเพื่อไม่ให้คนหนึ่งคนใดฉวยโอกาสแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตน

นโยบายของรัฐเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่นักเขียนมองว่าเป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาทางด้านการเมือง สาเหตุใหญ่ของปัญหาเกิดจากความขัดแย้งเกี่ยวกับนโยบายที่นำมาปฏิบัติ นักเขียนที่นำเอารายละเอียดของปัญหามาสะท้อนผ่านโลกทัศน์ของคน ได้แก่ ชาตรี สำราญ, มกุฏ อรดี, จินต์ วิภาตะกลัศ, ประพนธ์ เรืองณรงค์, ทวีวัฒน์ โกโศยกานนท์, และ ณรงค์ฤทธิ์ คักคารณรงค์

ชาตรี สำราญ มองปัญหาผ่านเรื่อง คอยนายก ด้วยการชี้ให้เห็นว่านโยบายของรัฐที่นำมาใช้ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถ้าไม่ใช่ด้วยความละเอียดรอบคอบก็จะทำให้เกิดปัญหาขึ้นมาได้ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด ได้แก่ เหตุการณ์ฆ่าหมู่ชาวบ้าน 5 ศพ แล้วโยนทิ้งน้ำที่สะพานกอตอ ซึ่งเป็นเขตรอยต่ออำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี กับจังหวัดนราธิวาส เหตุการณ์ครั้งนั้นมีความตึงเครียดเนื่องจากรัฐไม่รีบแก้ไขปัญหาคำเรียกร้องของประชาชน การไม่ชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนตามข้อเท็จจริงก็อาจทำให้เกิดปัญหาที่เรียกกันว่า "น้ำผึ้งหยดเดียว" ขึ้นมาได้ ชาตรี สำราญ มองว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากความไม่ชัดเจนของนโยบายเกี่ยวกับการปราบปราม จึงสะท้อนให้เห็นปัญหาด้วยการบรรยายเรื่องว่า

ผลทั้งหมดนี้เกิดจากน้ำผึ้งหยดเดียว หยดเดียวของกรณีที่มีประชาชนเข้าใจว่าทหารนาวิกโยธินฆ่าหมู่ราษฎร 5 ศพ แล้วโยนทิ้งน้ำที่สะพานกอตอ อำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2518 และแนวร่วมศูนย์พิทักษ์ประชาชนได้ร่วมประท้วง ณ บริเวณศาลากลาง

จังหวัด เรียกร้องความเป็นธรรมให้รัฐบาลถอนทหารออกจากสาม
จังหวัดภาคใต้ และผู้ร่วมชุมนุมต้องการจะ "พบนายก" เพียงคน
เดียว คนอื่นเขาไม่ต้องการ

(คอยนายก, หน้า 202)

มกุฏ อรดี มองว่าภาษาพูดที่ไม่เหมือนกันอาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดความ
เข้าใจไม่ตรงกันได้ และความเข้าใจไม่ตรงกันก็จะนำไปสู่ความหวาดระแวง นโยบายต่าง ๆ
ของรัฐที่นำไปใช้ในพื้นที่จะต้องใช้ด้วยความระมัดระวัง การปราศปรามโจรผู้ร้ายถ้าปราศ
ปราศผิดตัวบุคคลจะก่อให้เกิดปัญหาขึ้นมาทันที มกุฏ อรดี มองผ่านเรื่อง สิ่งที่เกิดขึ้น และ
จดหมายจากบักซ์ใต้ เพื่อชี้ให้เห็นปัญหาอย่างตรงไปตรงมา สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องสั้นที่สะท้อน
ให้เห็นสาเหตุของปัญหาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการก่ออาชญากรรมมีหลายรูปแบบ แม้จะ
เป็นอาชญากรรมธรรมดาเมื่อเกิดขึ้นในพื้นที่ซึ่งมีอิทธิพลของขบวนการโจรก่อการร้ายคุกคามอยู่
การปราศปรามด้วยความรุนแรงอาจก่อให้เกิดความผิดพลาด

ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์ มองปัญหาผ่านเรื่องจุดเย็นในจุดเดือด และ เสี่ยง
ร้องไห้บนภูเขา แล้วชี้ให้เห็นสาเหตุของปัญหาว่า นโยบายทุกอย่างของรัฐที่นำมาใช้ไม่ว่าจะ
เป็นนโยบายทางการศึกษา นโยบายทางการปกครอง หรือนโยบายในด้านอื่น ๆ รัฐจะต้อง
คำนึงถึงความเหมาะสม และมีความจริงใจในการนำนโยบายเหล่านั้นมาใช้ ณรงค์ฤทธิ์
ศักดารณรงค์ มองปัญหาผ่านเรื่องจุดเย็นในจุดเดือด ชี้ให้เห็นว่า นโยบายทางการศึกษาที่รัฐ
เข้าไปรับผิดชอบการจัดการศึกษาด้านวิชาสามัญในปอเนาะนั้น แม้จะเป็นการกระทำด้วยความ
ปรารถนาดี ถ้าไม่กระทำด้วยความเข้าใจให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าใจตรงกัน ปัญหาที่จะเกิดขึ้น
ทันที เพราะจะถูกมองว่าเป็นการนำเอานโยบายของรัฐเข้าไปแทรกแซงในการจัดการศึกษา
ส่วนในด้านการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้กลับใจเข้ามามอบตัวกับทางราชการเพื่อร่วมกันพัฒนาชาติไทยนั้น
ณรงค์ฤทธิ์ ศักดารณรงค์ มองผ่านเรื่องเสี่ยงร้องไห้บนภูเขาว่า จะต้องปฏิบัติตามนโยบาย
ด้วยความจริงใจ เพราะถ้าขาดความจริงใจแล้วก็จะไม่สามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับขบวนการ
โจรก่อการร้ายได้แต่อย่างใด

การนำนโยบายต่าง ๆ ของรัฐมาใช้ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากจะ
ใช้ด้วยความระมัดระวังแล้ว ในส่วนของนโยบายจะต้องไม่ให้เกิดความบกพร่องในด้านตัว
บุคคลซึ่งเป็นกลไกของรัฐ